

Skriv løs med it

funktionel staveundervisning

Opgavekatalog

til eleven

Lektion 1

Lyt & Ret med *Alle børnene...*

Der mangler et ord i hver sætning. Når du lytter godt efter med CD-ORD, kan du høre, at der mangler et ord. Indsæt ordet og lyt efter om sætningen så er ok.

Alle børnene gik på stylder. Undtagen Steen, havde ingen ben.

Alle børnene sad på toilettet. Undtagen Knud, han blev skyllet.

Alle børnene sprang med faldskærm. Undtagen Henning, han sprang uden, for elskede spænding.

Alle børnene havde hånden nede i blenderen. Undtagen Bente, det hende der tændte.

Alle børnene vaskede gulv. Undtagen Knud, han blev brugt klud.

Alle børnene fodrede hunden, undtagen Arne, var hans arme.

Eleveduks

Du skal oprette et dokument og kalde det 'Eleveduks'. Skriv kort hvad du synes, det vigtigste fra denne lektion er.

Lektion 3

Lyt & Ret med *Alle børnene...*

Der mangler et ord i hver sætning. Når du lytter godt efter med CD-ORD, kan du høre, at der mangler et ord. Indsæt ordet og lyt efter om sætningen så er ok.

Alle børnene sikkert gennem minefeltet, undtagen Thøger, ham brugte de som søger.

Alle børnene kom ud konservesfabrikken, undtagen Åse, hun kom på dåse.

Alle børnene kom med storken, undtagen Otto, blev vundet i lotto.

Alle børnene sne i hovedet, undtagen Lise, hun fik en flise.

børnene grillede og var glade, undtagen Christen, det var ham der lå på risten.

Alle børnene tyggede flødekarameller, undtagen Lis, hun glemte sit gebis.

Alle børnene legede tagfat, undtagen Åge, han stoppet af en låge.

Alle børnene dykkede, undtagen Bente, det var hende, de hente.

Lektion 4

Lyt & Ret

Der er fejl i nogle af de lydrette ord. Lyt efter med CD-ORD, indsæt den rigtige lyd og lyt efter om sætningen så er ok.

Pigerne render rundt på stranden i bitini

Der er kun én kulipan i min have

Det lille ram løb rundt på marken og legede dagen lang

Der skal helst godt med cipron i den drink

Der er en god udsigt fra min alfan

En mabros gik i land

Den vulgan går snart i udbrud

En alanas er faktisk en meget mærkelig frugt

Lektion 5

Lyt & Ret med *Alle børnene*...

Der mangler et ord i hver sætning. Når du lytter godt efter med CD-ORD, kan du høre, at der mangler et ord. Indsæt ordet og lyt efter om sætningen så er ok.

Alle børnene stod i vand til halsen. Undtagen Trille, hun for lille.

Alle børnene løb ud af den brændende skole. Undtagen han havde ingen ben.

Alle børnene kom sikkert ud fra slagteren. Undtagen Lars, han var hakket til.

Alle børnene sad på fryseren. Bob, han ville op.

Alle børnene det kongelige bryllup. Undtagen Noah, han så Drengene fra Angora.

Alle børnene kom ud af junglen, undtagen Camilla, hun blev gift en gorilla.

Alle børnene havde bukser, Lotte, hun var skotte.

Lektion 7

Dagens fokus, mundtligt

Her er en artikel fra avisen Metroxpress.

- 1 1. Læs overskriften. Hvad tror du artiklen handler om?
- 2 2. I overskriften står ordet kat – hvad er den første lyd i ordet kat?
- 3 3. Hvad bliver der tilbage af ordet kat, hvis du fjerner den første lyd (bogstav)?
- 4 4. Sæt h foran -at; hvad handler artiklen nu om?
- 0 5. Hvilke andre konsonanter kan du sætte foran -at og få nye ord? [svar: sat, fat,
- 1 nat, mat, rat, bat, vat, dat, pat]
- 5 6. Kan du sætte flere konsonanter foran -at og få nye ord? [svar: sat, skat, stat,
- 6 brat, glat, pjat, plat, klat, sjat, krat, slat, skvat]
- 7 7. Sæt de nye ord ind i overskriften – hvad handler din artikel nu om?

Foto: Arkivfoto – Colourbox, www.metroxpress.dk, 03.06.2008

Kat grillet ihjel i mikrobølgeovn

Mand er fundet skyldig i dyremishandling efter han puttede sin kærestes kat i mikro'en.

Først slog han katten halvt ihjel ved at sætte sig på den. Så bandt han en vægt om livet på den, puttede den i mikrobølgeovnen i knapt et minut – og så døde den.

Manden, John Ronald Hughes fra Canada, er netop fundet skyldig i dyremishandling, efter han slog sin kærestes kat ihjel.

Det startede ellers uskyldigt nok. Hughes satte sig i en sofa med et dårligt ben, der gav efter for hans vægt. Nedenunder lå katten, der uheldigvis blev mast halvt ihjel, skriver den canadiske avis The Province.

Hughes vækkede sin kæreste Sara Kons for at fortælle, hvad der var sket.

Hun vurderede, at det bedste ville være at brække nakken på

katten, der dårligt kunne trække vejret.

Men i stedet for at sætte en stopper for kattens lidelser, valgte Hughes at binde en vægt omkring livet på den og sætte den ind i mikro'en.

Her fik katten cirka 54 sekunder, før den blev lukket ud.

»Den havde krampetrækninger... Den eneste måde, jeg kan forklare den lyd, jeg hørte fra den er, som hvis en kat kunne skribe. Det var forfærdeligt,« fortæller Sara Kons.

Hughes kastede katten efter sin kæreste, som ikke greb den. Efter et par åndedrag døde katten.

Hughes blev oprindeligt frikendt, men i appelretten er han nu blevet dømt for mishandling af dyr.

Lektion 9

Vokallængde – Er der lang eller kort vokal?

Tyve ord er indtalt på en lydfil. Hør et ord ad gangen og vurder, om ordets første vokal er lang eller kort. Sæt kryds. Skriv herefter ordet.

ord	kort	lang	ord	kort	lang
1.			11.		
2.			12.		
3.			13.		
4.			14.		
5.			15.		
6.			16.		
7.			17.		
8.			18.		
9.			19.		
10.			20.		

Lyt & Ret

Her er første vers af den danske nationalsang. Men nogle af ordene er ændret. Lyt først til den 'rigtige' tekst ved at følge et af nedenstående link. Lyt og ret derefter teksten med de ændrede ord igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/min. ved lyttekorrektur.

<http://www.youtube.com/watch?v=vtDHW-WIJQ>

<http://www.danacord.dk/lyd/mp3/456-26.mp3>

Der er en yndigt mand,
det står med spredte bøge
nær salten østerstrand
nær salten østerstrand.
Det bugter sig i nakke, dal,
det meder gamle Danmark,

og det er Majas sal,
og det er Majas sal.

Lektion 10

Hvordan lyder i?

Lyder i som en i-lyd eller e-lyd? Sæt kryds i skemaet.

	i-lyd	e-lyd		i-lyd	e-lyd
dit			fisk		
ikke			ild		
slik			ind		
gik			ingen		
fik			midt		
siger			mit		
musik			til		
vippe			finger		
skib			pizza		
kanin			nisse		

Hvordan lyder e?

Lyder e som en e-lyd eller som en æ-lyd? Sæt kryds ved enten e-lyd eller æ-lyd.

	e-lyd	æ-lyd		e-lyd	æ-lyd
ben			sten		
mel			hest		
heks			tema		
delfin			let		
ble			ske		
fem			den		
gem			ned		

Lyt & Ret

Her er andet vers af den danske nationalsang. Men nogle af ordene er ændret. Lyt først til den 'rigtige' tekst ved at følge et af nedenstående link. Lyt og ret derefter teksten med de ændrede ord igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/min. ved lyttekorrektur.

<http://www.youtube.com/watch?v=vtDHW-WIJQ>

<http://www.danacord.dk/lyd/mp3/456-26.mp3>

Der sad i fordums smid
de harniskklædte templer,
udhvilede fra strid
udhvilede fra strid.
Så drog de frem til kvinders mén,
nu hvile deres skinker
bag bakkens bautasten,
bag bakkens bautasten.

Lektion 11

Lyt og marker

Læs teksten med CD-ORD. Marker de ord, der staves med et e, men har en æ-lyd (fx med en streg eller gør dem fede).

Hesten og hjorten

En hest gik og græssede på en stor eng, som den hidtil havde haft for sig selv. En dag blev den forstyrret af en hjort, der kom og åd af engens bedste græs. Hesten ville hævne sig på den uvelkomne gæst. Den gik derfor hen til en mand og sagde: "Kan du hjælpe mig med at jage hjorten bort"? "Ja, det kan jeg nemt", svarede manden, men så må jeg have lov til at sætte mig op på din ryg. Det sagde hesten ja til, og ved fælles hjælp fik de jaget hjorten på flugt. Men nu var manden kommet til at bestemme over hesten, og det har han gjort lige siden.

Hvordan lyder u?

Lyder u som en u-lyd, en o-lyd eller en å-lyd? Sæt kryds i skemaet.

	u-lyd	o-lyd	å-lyd		u-lyd	o-lyd	å-lyd
sur				tur			
kul				nul			
stue				numse			
skuffe				skud			
brun				skum			
nu				rugbrød			
dufte				mund			
ung				mule			
hund				gulerod			
ung				krus			
kuffert				vulkan			

dukke				hus			
struds				suk			

Lyt & Ret

Her er tredje vers af den danske nationalsang. Men nogle af ordene er ændret. Lyt først til den 'rigtige' tekst ved at følge et af nedenstående link. Lyt og ret derefter teksten med de ændrede ord igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

<http://www.youtube.com/watch?v=vtDHKw-WIJQ>

<http://www.danacord.dk/lyd/mp3/456-26.mp3>

Det sand endnu er skønt,
thi blå sig møen bælder,
og støvet står så grønt
og støvet står så grønt.
Og ædle finder, skønne mø'r
og lænd og raske svende
bebo de spanskes øer,
bebo de spanskes øer.

Lektion 12

Hvordan lyder o?

Lyder o som en o-lyd, en å-lyd eller en åben å-lyd? Sæt kryds i skemaet.

	o-lyd	å-lyd	åben å-lyd		o-lyd	å-lyd	åben å-lyd
stor				ost			
ond				blod			
kom				stol			
skole				stolt			
tog				globus			
tomat				bro			
rose				kost			
stop				god			
bombe				godt			
flot				kold			
som				onkel			

Hvordan lyder y?

Lyder y som en y-lyd eller som en ø-lyd? Sæt kryds i skemaet.

	y-lyd	ø-lyd		y-lyd	ø-lyd
yndig			tynde		
lyst			stykke		
kys			nymfe		
dyt			flyt		
dykke			cykel		
blyant			gynge		
hytte			lyv		
tyv			lygte		
lyt			krymmel		
bekymre			kryds		
smykke			klynk		
nyt			knytte		

Lyt & Ret

Her er fjerde vers af den danske nationalsang. Men nogle af ordene er ændret. Lyt først til den 'rigtige' tekst ved at følge et af nedenstående link. Lyt og ret derefter teksten med de ændrede ord igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

<http://www.youtube.com/watch?v=vtDHKw-WIJQ>

<http://www.danacord.dk/lyd/mp3/456-26.mp3>

Hil snot og fædreland!
Hil hver en dannebager,
som virker, hvor han kan
som virker, hvor han kan!
Vort grønne Danmark skal bestå,
så længe høgen spejler
sin krop i bølgen blå,
sin krop i bølgen blå.

Lektion 13

Fokus på vokaler

Her er en artikel fra avisen Politiken.

- 1 1. Læs overskriften. Hvad tror du artiklen handler om?
- 2 2. I overskriften står ordet *strutter* – hvad er den første vokal i ordet *strutter*? Hvordan lyder det?
- 3 3. Hvad bliver der tilbage af ordet *strutter*, hvis du fjerner det første bogstav?
- 4 4. Sæt *sp* foran *-rutter*; hvad handler artiklen nu om?
- 5 5. Hvilke andre bogstaver kan du sætte foran *-rutter* og få nye ord? (svar: *prutter*, *trutter* *rekrutter*, *starutter*)
- 6 6. Sæt de nye ord ind i overskriften – hvad handler din artikel nu om?
- 7 7. Erstat *strutter* med et af de ord, du fandt frem til og ret artiklen igennem, så teksten passer til overskriften.

1

Is-teen strutter af sød kemi

Af [Søren Dilling](#), www.Politiken.dk den 02.07.2008

Du får ikke meget te, når du køber en færdiglavet is-te.

Kun to af de ialt 13 indkøbte is-te, som er med i dette tjek, er lavet på rigtig te. Den ene består af ren grøn te og er købt i et thailandsk supermarked i Istedgade.

Den anden, som sælges i 7eleven, er også lavet på grøn te, men indeholder til gengæld også to kunstige sødestoffer foruden sorbitol, som er et

naturligt sukkerstof.

Resten af isteerne er lavet på noget, der i varedeklarationerne kaldes te-ekstrakt.

Is-te er saftevand

»Jeg tror, de fleste forbrugere godt er klar over, at iste er en slags saftevand eller lemonade-drik. Hvis vi lavede

vores iste som en rigtig te, ville te-drikkerne sikkert synes, det var ok. Men de fleste af kunderne ville ikke bryde sig om den bitre smag«.

Det siger ejeren af Aquad'or, Allan Feldt, som producerer Aquad'or ice tea peach light, som blandt andet sælges i Fakta.

De fleste producenter bruger

te-ekstrakt i stedet for rigtig te, fordi kunderne ikke vil bryde sig om det »snulder«, som ifølge Allan Feldt ville fylde flasken.

»Vi har set eksempler på iste lavet på rigtig te, men de bliver solgt i brune flasker eller anden emballage, som skjuler »snulderet«, siger han.

Lektion 14

Her er en artikel fra avisen Politiken.

- 1 1. Læs overskriften. Hvad tror du artiklen handler om?
- 2 2. I overskriften står ordet *sød* – hvad er vokalen i ordet *sød*? Hvordan lyder det?
- 3 3. Hvad bliver der tilbage af ordet *sød*, hvis du fjerner den første lyd?
- 4 4. Sæt *k* foran *-ød*; hvad handler artiklen nu om?
- 5 5. Hvilke andre konsonanter kan du sætte foran *-ød* og få nye ord? (svar: brød, død, stød, nød, blød, grød, glød, bød)
- 6 6. Sæt de nye ord ind i overskriften – hvad handler din artikel nu om?
- 7 7. Erstat *sød* med et af de ord, du fandt frem til og ret artiklen igennem, så teksten passer til overskriften.

Is-teen strutter af sød kemi

Af [Søren Dilling](#), www.Politiken.dk den 02.07.2008

Du får ikke meget te, når du køber en færdiglavet is-te.

Kun to af de ialt 13 indkøbte is-te, som er med i dette tjek, er lavet på rigtig te. Den ene består af ren grøn te og er købt i et thailandsk supermarked i Istedgade.

Den anden, som sælges i 7eleven, er også lavet på grøn te, men indeholder til gengæld også to kunstige sødestoffer foruden sorbitol, som er et naturligt sukkerstof.

Resten af isteerne er lavet på

noget, der i varedeklarationerne kaldes te-ekstrakt.

Is-te er saftevand

»Jeg tror, de fleste forbrugere godt er klar over, at iste er en slags saftevand eller lemonade-drik. Hvis vi lavede vores iste som en rigtig te, ville te-drikkerne sikkert synes, det var ok. Men de fleste af kunderne ville ikke bryde sig om den bitre smag«.

Det siger ejeren af Aquad'or, Allan Feldt, som producerer Aquad'or ice tea peach light, som blandt andet sælges i Fakta.

De fleste producenter bruger te-ekstrakt i stedet for rigtig te, fordi kunderne ikke vil

bryde sig om det »snulder«, som ifølge Allan Feldt ville fylde flasken.

»Vi har set eksempler på iste lavet på rigtig te, men de bliver solgt i brune flasker eller anden emballage, som skjuler »snulderet«, siger han

Lektion 15

Vokalsjov

Skift alle vokaler ud i følgende reklamsslogans med [å]. Skift herefter vokalen ud med [i u y] osv.

Fx *Berlingske* – *hvås då vål vådårå!*

BERLINGSKE Hvis du vil videre!

BT Så sker der noget!

CARLSBERG Nyd det lige så længe det varer!

COLGATE Nul huller!

DANSKE BANK Gør det du er bedst til!

DSB Hvis tiden er vigtig!

EKSTRABLADET Tør hvor andre tier!

FAKTA Det ta'r kun 5 minutter, men vi vil så gerne ha', at du bli'r lidt længere!

FISKEBRANCHEN Det' ikk' så ringe endda!

FROSTIES De vækker en tiger i dig!

GEVALIA Når du får uventet gæster!

JYLLANDS-POSTEN Hvis du vil vide mere!

KIMS Hvis du er sulten for sjov!

Find den rigtige stavemåde (inkl. Lyt & Ret)

Du skal lytte til sætningerne nedenfor med CD-ORD. I hver sætning skal du vælge det rigtigt stavede ord. Ret sætningerne, så der i sætningerne kun står det rigtigt stavede ord.

1. Du må gerne kyse/ kysse mig
2. Egernet samlede nøder/ nødder i skoven
3. Fregaten/ fregatten sejlede uden besvær
4. Han fik atest/ attest på sin sygdom
5. Han så en mus pile/ pille hen over gulvet
6. Han så mange gribe/ gribbe ved ådslet
7. Har I afleveret jeres stile/ stille?
8. Hendes kyse/ kysse sad godt på hovedet
9. Hun fandt rideren/ ridderen på den hvide hest
10. Hun var syg og havde brug for en læge/ lægge

Lektion 16

Vokalsjov

Fortsæt opgaven med at skifte vokaler ud i reklamsslogans. Start med [å]. Skift herefter vokalen ud med [i u y] osv.

Fx Berlingske – hvås då vål vådårå!

KINDERÆG Tre ting på en gang!

KNORR En verden fuld af smag!

KOHBORG Hvad skal jeg sige?

KVICKLY Så behøver du kun at komme et sted!

L'ORÉAL Fordi jeg fortjener det!

PROFIL OPTIK Øje for den du er!

REMA1000 Mere en billigt!

STATOIL Vi har hvad du lige står og mangler!

TDC - duet Kom nærmere hinanden!

TDC Vi tales ved!

TEFAL Det er lige mig!

THANSEN Så kører det for dig!

TOYOTA Forbløffende langt på literen!

TRYG Det handler om at være tryk!

VANISH Farvel til pletter!

VICKS Ekstra stærke!

Find den rigtige stavemåde (inkl. Lyt & Ret)

Du skal lytte til sætningerne nedenfor med CD-ORD. I hver sætning skal du vælge det rigtigt stavede ord. Ret sætningerne, så der i sætningerne kun står det rigtigt stavede ord.

1. Hørte du skudet/ skuddet?
2. Jeg er her alerede/ allerede
3. Jeg kan ikke lide når man nøder/ nødder folk til at spise
4. Kan du ikke gribe/ gribbe bolden?
5. Kan du læge/ lægge blusen til side?
6. Kan I lige side/ sidde stille lidt
7. Nede ved damen/ dammen var der mange frøer
8. Nu må I være stile/ stille
9. Vi vil se girafen/ giraffen

10. Vil I slå op på side/ sidde to?

Lektion 17

Dagens Joker

Inden du begynder på opgaven, skal du indstille læsehastigheden i CD-ORD. Du skal indstille den til maks. 120 ord/minuttet. Opgaven i Dagens Joker handler om at lave lyttekorrektur, dvs. at lytte til teksten med det formål at fange eventuelle fejl. Når du lytter for at rette, skal læsehastigheden ikke være hurtigere end 120 ord i minuttet. Ellers går det for hurtigt til, at du kan lytte til de enkelte ord i en tekst.

Gå ind i 'Indstillinger', vælg modulet 'Oplæsning' og vælg fanen 'Stemmer og sprog'. Her indstiller du hastigheden til 120 ord/minuttet.

Din lærer har indtalt et vers fra sangen 'Den danske sang er en ung, blond pige' af Kai Hoffmann på en lydfil. Herunder står samme tekst skrevet, men i hver verselinje er der ord, som er ændrede i forhold til den tekst, du hører på lydfilen. I nogle linjer er der ét ord som er ændret, men i nogle er der to eller tre. Du skal lytte til lydfilen og rette ordene i den skrevne tekst undervejs.

Husk at lytte til teksten, når du har rettet den. Din tekst skal ende med at være den samme som den indtalte tekst.

Lyt til teksten som din lærer har indtalt.

Ret i teksten herunder:

Den ganske sang er en tung, blond pige,
Hun går og synger i Danmarks hus,
Hun har et barn på det havblå dige,
Hvor gøge flytter på bølgers krus.
Den danske bank når den dybest blinker,
Har klang af klokke, af hær og vold.

Imod os suser på vrede vinger

En sagatone for hedenold.

Lektion 18

Skelnen mellem /b/ og /p/

Lyt til ordene som din lærer siger, eller som er indtalt på lydfilen. Skriv et x i 'b' hvis der er /b/ i ordet, og skriv et x i 'p' hvis der er /p/ i ordet.

1.	b	p
2.	b	p
3.	b	p
4.	b	p
5.	b	p
6.	b	p
7.	b	p
8.	b	p
9.	b	p
10.	b	p
11.	b	p
12.	b	p

Opgave

Din lærer har indtalt et vers fra sangen 'Den danske sang er en ung, blond pige' af Kai Hoffmann på en lydfil. Herunder står samme tekst skrevet, men i hver verselinje er der ord, som er ændrede i forhold til den tekst, du hører på lydfilen. I nogle linjer er der ét ord, som er ændret, men i nogle er der to eller tre. Du skal lytte til lydfilen og rette ordene i den skrevne tekst undervejs.

Husk at lytte til teksten, når du har rettet den. Din tekst skal ende med at være den samme som den indtalte tekst.

Lyt til teksten som din lærer har indtalt.

Ret i teksten herunder:

Al Hallands ynde og Fyns lands vælde,
de svende klange af blidt og hårdt,
skal tangen summe for ret at melde
om, hvad der yderst er os og vort.
Og mider skifter, og sæler mildnes,
men kunst og stamp kræver stadig nål:
det alterbål, hvor vor sæl skal ildnes,
det skammer hedest i Bjarkemål.

Lektion 19

Opgave

Din lærer har indtalt et vers fra sangen 'Den danske sang er en ung, blond pige' af Kai Hoffmann på en lydfil. Herunder står samme tekst skrevet, men i hver verselinje er der ord, som er ændrede i forhold til den tekst, du hører på lydfilen. I nogle linjer er der ét ord, som er ændret, men i nogle er der to eller tre. Du skal lytte til lydfilen og rette ordene i den skrevne tekst undervejs.

Husk at lytte til teksten, når du har rettet den. Din tekst skal ende med at være den samme som den indtalte tekst.

Lyt til teksten som din lærer har indtalt.

Ret i teksten herunder:

Så gyng da, Danmark,
lad maven tale!
thi hjertesproget er vers og klang,
og skære kan vi af nattergale
af særken over den gule vang.
Og hesten suser sin lille vise,
og stranden drøner sit højtidsmad;
fra hedens lyng som fra stadens spise
skal fangen løfte sig tung og glad.

Lektion 20

Opgave

Din lærer har indtalt et vers fra sangen *Der er noget galt i Danmark* af John Mogensen på en lydfil. Herunder står samme tekst skrevet, men i hver verselinje er der ord, som er ændrede i forhold til den tekst, du hører på lydfilen. I nogle linjer er der ét ord som er ændret, men i nogle er der to eller tre. Du skal lytte til lydfilen og rette ordene i den skrevne tekst undervejs. Husk at lytte til teksten, når du har rettet den. Din tekst skal ende med at være den samme som den indtalte tekst.

Lyt til teksten som din lærer har indtalt.

Ret i teksten herunder:

Der er noget godt i Sverige,
Dybbøl Mølle maler helt ad halvvejs til,
bare tegnepigen er i orden
kan man sno det som man vil.
Blæse vær' med andres holdning
selvom det er dem der sidder for skud,
der er noget glat i bunden,
no'et der trænger til at sælges ud.

Lektion 25

Find ord med konsonantklynger

Læs teksten om at drikke. Brug CD-ORD's oplæsningsfunktion hvis du vil have teksten læst op.

En til det andet ben...

(Bearbejdet udsnit af en artikel i 'Ud & Se', juni 2008)

Alkohol følger de fleste danskere fra vugge til grav, og vi er et af de folkeslag i verden, der drikker allermest. Ud og Se har skålet med de fredagsstive drenge og spurgt til et liv med spiritus.

Det sorte bord flyder med Odin-pilsnere, tomme pakker Blå Kings, halvfulde drinks, en flaske Jim Beam, knækkede cigaretter og skiver af en citron. Fra den bærbare computer strømmer høj rapmusik. Klokken er 20.28 en torsdag aften i Brønshøj, og 20-årige Frederik Klavsens fest for gutterne er i fuld gang.

Det svinder hurtigt i kasser og poser med øl, og snart kommer der gang i spiritussen. De drikker vodka-shots, blander stærke gin & tonics og lader flasken med Jim Beam gå på omgang i takt med, at de bliver mere og mere fulde.

Lektion 26

Bestem konsonantklyngen og dan nye ord

Du skal nu skrive 10-20 ord op. Ordene skal begynde med en konsonantklynge og skal hentes fra teksten i lektion 25. Du må gerne bruge CD-ORD, mens du skriver. Du må også gerne kigge i teksten.

De 10-20 ord skal være forskellige, så selvom der er i teksten står 'flaske' og 'flasken', skal ordet 'flaske' bare skrives én gang.

Når du har skrevet ordene op, skal du for hvert ord skille konsonantklyngen fra og skrive denne i kolonnen 'Konsonantklyngen'. Herefter skal du finde på et nyt ord, som begynder med samme konsonantklynge. Skriv de nye ord op. Du skal lytte til ordene med CD-ORD. Har du skrevet det ord, du ville? Ellers skal du rette ordene.

Ord fra teksten	Konsonantklyngen	Nyt ord med samme klynge
1. fleste	fl	flue
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

Lektion 27

Dan sætninger

Du skal nu skrive en sætning med hvert af de nye ord, som du fandt i lektion 26. Du skal bruge CD-ORD, når du skriver dine nye sætninger. Herefter skal du lytte sætningerne igennem med CD-ORD. Har du skrevet de sætninger du ville? Ellers skal du rette sætningerne.

Det nye ord	En sætning med det nye ord
1. flue	Han fandt en flue i suppen
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	

Lektion 32

Sætningsfuldendelse

Herunder står syv sætninger. I hver sætning mangler det sidste ord. Du skal lytte til sætningerne og skrive det ord, der mangler. Brug den hjælp CD-ORD giver dig.

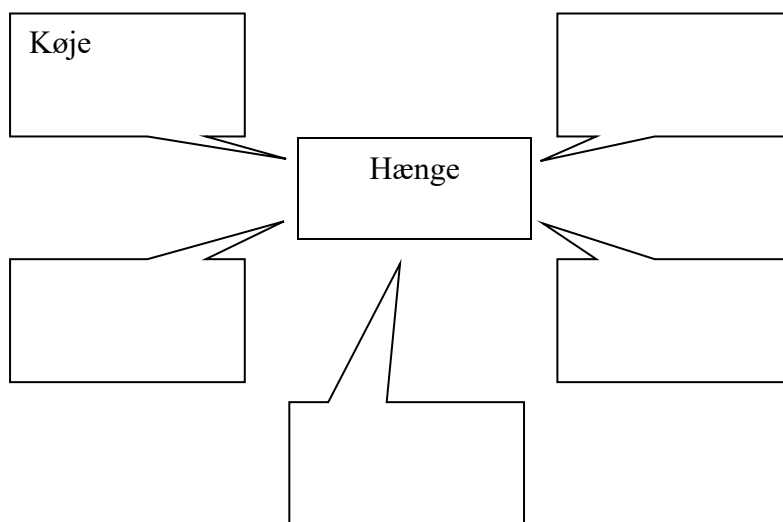
Sætningerne vil enten blive læst op af din lærer på holdet, eller de vil være indtalt på en lydfil.

1. På fingeren havde hun en ...
2. Dronning Margrethes far var ...
3. Han var træt og lagde sig på ...
4. Hun skyldte ham en hel del ...
5. På stranden kan man tit finde sten og ...
6. En pung fyldt med penge kan være ...
7. En kort, en lang, en trekant, en ...

Lektion 33

Sprogblomst med sammensatte ord

Du får her en ordliste bestående af ord, der egner sig til at danne første led i sammensatte ord. Disse indsættes et ad gangen i midten af en sprogblomst. Udfyld blomsten og dan nye sammensatte ord. Lav en ny blomst for hvert ord. Blomsten kopieres bare længere nede i dokumentet. Til sidst fremlægges alle ordene, og hele holdet snakker om deres betydning. Eksempelord til første led: *slange, mærke, blomster, vand, kvinde, mande, bil, verdens, taske, telefon.*

Lyt & Ret

Her er de første linier fra sangen *Giv mig Danmark tilbage* af Natasha. Men nogle af ordene er ændret. Lyt og ret teksten igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

Så gi' mig Langeland tilbage
ligesom i de unge dage.
Gi' mig fritiden igen,
der lurder under landets tage.
Gi' mig Århus igen,
min farverige unge ven.

Tjek evt. her bagefter!

<http://www.myspace.com/tasjamusic>

Lektion 34

Sammensatte slangord

Her er en liste med slangord.

1. Hvad betyder ordene?
2. Morfemdel dem (sæt en | eller en – mellem de enkelte dele i ordet)
3. Find selv på andre sammensatte slangord og forklar deres betydning.

bistandskuffert:

boldmongol:

bondeøl:

Brianfraktur:

brintbombe:

campinghabit:

femfingerrabat:

grækerspade:

Hitlerslæde:

hyggehacker:

iskineser:

kameljockey:

luderkrudt:

McDonaldshår:

nissearme:

organdonor:

abefest:

flydepram:

mosefund:

Lyt & Ret

Her er de næste linier fra sangen *Giv mig Danmark tilbage* af Natasha. Men nogle af ordene er ændret. Lyt og ret teksten igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

Gi mig Ungeren igen,

VI VIL HA' UNGEREN IGEN!

Fjern bananer fra Istedgade,

og lad Staten være Staten!

Hvis du strammer nettet,

jo, så be'r du om sjov.

Tjek evt. her bagefter!

<http://www.myspace.com/tasjamusic>

Lektion 35

Sæt ord sammen til nye ord

Sæt ordene i liste 1 og 2 sammen, så de dels bliver til ord, der er kendte i forvejen, dels bliver til nye ord, som kunne eksistere i sproget. Dan så mange ord som muligt. Skriv herefter en sætning, hvori det forklares, hvad ordet kunne betyde. Et nyt ord kunne fx være *strikkehaj* - en person, der er en haj - altså dygtig til - at strikke.

Liste 1

Nakke
Tænder
Talje
Pels
Næb
Mave
Hund
Due
Orm
Haj
Mejse

Liste 2

Ørne
Svine
Heste
Hvæpse
Strudse
Tyre
Blå
Bog
Bolig
Freds
Vand

Lektion 36

Sammensatte slangord

Her er en liste med slangord.

1. Hvad betyder ordene?
2. Morfemdel dem (sæt en | eller en – mellem de enkelte dele i ordet)
3. Find selv på andre sammensatte slangord og forklar deres betydning.

krematorieguf:

grisebolsjer:

hedeperker:

husmorspeed:

Gandhibrædder:

fydeharmonika:

emhætte:

gnuhytte:

Rynkeby:

bussemandsarkiv:

papkekæreste:

karrierecontainer:

bibelsurfer:

mulemekaniker:

pingvinbolsjer:

parcelhuspanter:

poletneger:

Sildeperker:

sneneger :

spassertape:

svensker garn:

webmøster:

Lektion 37

Find ord med forstavelser og afledningsendelser i artikel

Her er en artikel fra www.politiken.dk.

Du skal markere og morfemdele alle ord med forstavelser og afledningsendelser i artiklen.

Giro 413 dufter stadig af karbonader

www.politiken.dk, 10.01.10 – bearbejdet version

Vi har alle en erindring om radioprogrammet Giro 413.

af radionyhederne og morgenandagte.

Nogle husker på mormors allermest skrattende transistorradio og den salige duft af karbonader. Andre lever sig tilbage til søndagskøreture og herlig fællessang fra bagsædet af en bil.

Søndag efter søndag har ønskeprogrammet Giro 413 været en uundværlig lydkulisse til danskernes fridag fra kl. 12.17 til kl. 14, og i fredags var det præcis 60 år siden, programmet blev sendt første gang.

Dermed er det program, der sendes i dag, en jubilæumsudsendelse.

Vært: Værdifuldt arbejde

Programmet er det tredjeældste i DR's historie, kun overgået

»Familiemedlemmer efterlyser og finder hinanden gennem Giro 413. Nogle sender en hilsen til den første forelskelse og andre siger tak for hjælpen i forbindelse med en ulykke eller et sygdomstilfælde. Den slags gør mit arbejde vanvittig værdifuldt«, fortæller vært Margaret Lindhardt.

I 1961 lyttede 97 pct. af Danmarks befolkning med uanset alder og geografi. I dag tænder i gennemsnit 801.000 danskere for P4 hver søndag omkring frokosttid.

'Stærkt folkeligt element'

Per Jauert, lektor fra Informations- og Medievidenskab ved Århus Universitet, forklarer populariteten med, at programmet bygger på nænsom

lytterkontakt.

»Der ligger et stærkt folkeligt element i have kontakt med sin radio, og det er Giro 413's

styrke, at programmet har medvirket til at gøre radioen til et personligt og næsten intimt medie. Ingen lytter lægger røret misfornøjet«, siger han.

Lyt & Ret

Her er første vers af *Pas på den knaldrøde gummibåd* med Birthe Kjær. Men nogle af ordene er ændret. Lyt og ret teksten igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

Pas på den knaldrøde gummibåd

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged der noget for sig

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged kun for ham og mig

Modig og flot som Kristoffer Columbus styrer Hans Peter sin ged
og fra hans plads i den nymodens skumbus lyder der følgende råd
lad vær med at nusse Kaptajnen om så det er aldrig så sundt
og gør man det alligevel så vender verden rundt

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged der noget for sig

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged kun for ham og mig

Den har hverken styr eller motor ombord hvad skulle man dog bruge det til
næ er man forviklet er drivkraften stor man når nok det man vil

Tjek evt. her bagefter: <http://www.youtube.com/watch?v=VrDseFE0wAo>

Lektion 38

Lyt & Ret

Her er andet vers af *Pas på den knaldrøde gummibåd* med Birthe Kjær. Men nogle af ordene er ændret. Lyt og ret teksten igennem med CD-ORD. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged der noget for sig
Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged kun for ham og mig

Søstøvler kikkert og fuldskæg og det hele jo min Hans-Peter er flot
bare til søs uden redningsvest herre gud sand er kun vådt
og skulle det ske vi punkterer det tager vi med knusende ro
for cykelstyr har vi med og en to tre værsgo

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged der noget for sig
Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged kun for ham og mig

Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged der noget for sig
Pas på den knald røde gummibåd for det en gummiged kun for ham og mig

Lektion 41

Morfemanalyse af bøjede navneord

I skemaet herunder er der i venstre kolonne 20 ord i flertal. Din opgave er at dele ordet i rod morfem og bøjningsmorfem og skrive rod morfemet i den midterste kolonne og flertalsmorfemet i den højre kolonne, ligesom det er gjort med de første to ord i tabellen. I eksempel 1 er målordet *drenge*. Rod morfemet er *dreng*, så flertalsmorfemet er *-e*, vi sætter altså bøjningsendelsen *-e* på rod morfemet *dreng*, hvis vi vil gøre opmærksom på, at der er tale om flere end en dreng.

Bøjningsendelser - navneord - flertal (ubestemt)		
Ord - (flertal)	rod morfem	flertal
Drenge	dreng	e
Piger	pige	r
Biler		
Papirer		
Tomater		
Bluser		
Bolde		
Skærme		
Skabe		
Borde		
Vaser		
Stole		
Billeder		
Hylder		
Huse		
Lamper		
Spil		
Håndtag		
Kander		
Glas		

Kig på de bøjningsendelser du har noteret i skemaet. Hvor mange typer af flertalsmorfemer findes der? Skriv de forskellige typer ned.

Flertalsmorfemer:

Lektion 42

Morfemanalyse af bøjede navneord

Din lærer har valgt et stykke tekst, som du skal finde navneord i. Du skal vælge 10 af navneordene ud og skrive dem ind i skemaet herunder. Herefter skal du analysere og dele ordene i rod morfem og bøjningsendelser.

Ordene skal ikke bøjes i alle kolonner men kun analyseres i de kolonner, der er relevante. Se på eksemplerne:

Ordet er *tasker*. Rod morfemet (grundformen) er *taske*, mens *-r* er flertalsendelsen i ubekendt.

Ordet er *neglene*. Rod morfemet (grundformen) er *negl*, mens *-e* er flertalsendelsen i ubekendt,

-ne er flertalsendelsen i bekendt form. Der er tale om nogle negle, som læseren/skribenten kender til.

Bøjningsendelser - navneord					
	ental	ental	flertal	flertal	
Ord	rod morfem	bekendt	ubekendt	bekendt	ejefald
Tasker	taske		r		
Neglene	negl		e	ne	

Lektion 43

Bøjningsmorfemernes betydning

Kig på sætningerne herunder. I hver sætning findes det samme tillægsord to gange. Markér ordene med fed eller understregning. Hvorfor får tillægsordet nogen gange bøjningsmorfemet -t? Hvad betyder -t?

De bor i et stort hus med en stor have til.

I stuen har de en rød sofa og et rødt tæppe.

De har en blå bil og et blå skur.

Lyt & Ret

Nedenfor står en række reklametekster for forskellige produkter. Reklametekster er fyldt med tillægsord, som beskriver produktet og skal få os til at købe det.

I hver reklametekst herunder er alle tillægsordene fjernet. Du skal finde passende tillægsord at sætte ind i reklameteksterne.

Når du har indsat tillægsord i en reklametekst, skal du lytte teksten igennem. Er du tilfreds? Sørg for at få rettet de ord du ikke er tilfreds med. Lyt og ret til du er tilfreds. Husk 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

Ny Nivea Roll On giver ... armhuler i ... tid (reklame for Nivea deodorant)

Det er alles drøm at leve et ... liv (reklame for Dove produkter)

Oplev verdens ... elefanter i ZOO! (reklame for Københavns Zoologiske Have)

Vind en af disse ... præmier! (Coca Cola)

... og ... telefoni (Sonofon)

Lektion 44

Bøjningsmorfemernes betydning

Kig på disse sætninger. Her findes det samme tillægsord to gange i hver sætning. Markér begge ved at gøre skriften fed eller ved at understrege. Hvorfor får tillægsordet nogen gange tilføjet bøjningsmorfemet *-e*? *-e* bliver brugt i forskellige tilfælde. Hvilke?

En stor bil parkerede i den store garage

En stor mand trådte ud af bilen og gik hen til det store hus.

Den store mand kaldte på sine store børn.

Store børn bruger store sko.

En sjov klovn vælger sjove sko.

Den sjove klovn valgte også en sjov paryk

De sjove klovne snakker altid det sjove klovne-sprog

Sjove klovne laver sjove numre.

Gradbøjning af tillægsord

Tillægsord kan gradbøjes. Fx kan én mand være højere end en anden mand. Mens en tredje mand er højest, hvis man stillede dem op på række.

Prøv at finde morfemerne i ordet *højere*. Rodmorfemet er: og bøjningsmorfemet er:

Prøv at finde morfemerne i ordet *gladest*. Rodmorfemet er: og bøjningsmorfemet er:

De fleste tillægsord gradbøjes derudaf med *-ere* og *-est*: sort, sortere, sortest; vild, vildere, vildest; høj, højere, højest. Men nogle tillægsord ændrer sig mere. Prøv fx at besvare følgende spørgsmål ved at gradbøje tillægsordene:

Hvem er ældst: en ældre mand eller en gammel mand?

Hvem er yngst: en yngre kvinde eller en ung kvinde?

Lyt & Ret

Nedenfor står en række reklametekster for forskellige produkter. Reklametekster er fyldt med tillægsord, som beskriver produktet og skal få os til at købe det.

I hver reklametekst herunder er alle tillægsordene fjernet. Du skal finde passende tillægsord at sætte ind i reklameteksterne.

Når du har indsat tillægsord i en reklametekst, skal du lytte teksten igennem. Er du tilfreds?

Sørg for at få rettet de ord du ikke er tilfreds med. Lyt og ret til du er tilfreds. Husk 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.

Som selvhenter er du garanteret ..., ... priser døgnet rundt (Sonofon)

Punkt1 – Det ... valg (Punkt 1)

Udsalg – og andre ... tilbud (Punkt1)

Pepsi - den ... standard sikres ved en kvalitetskontrol (Pepsi)

Biotherms hudplejeprodukter giver en ..., ... hud med en ... og ... udstråling (Biotherm)

Lektion 45

Morfemanalyse

I opgaven her skal du dele udsagnsord i rod morfem og bøjningsendelse. Sæt | eller – mellem morfemerne ligesom det er vist i eksemplerne. Derefter skal morfemerne placeres i de rigtige kolonner.

Formålet med opgaven er, at du skal se mønstrene og se, hvor mange forskellige morfemer der er inden for hver af tiderne, som udsagnsordene bøjes i.

Læser cyklede spist drikker hviler køb sovet
 Skriver regnede danset grædt grinede grynter snorkede
 Hviskede husk glemte tænker talte ser

Bøjningsendelser - udsagnsord				
Ordet	Rodmorfem	Nutidsmorfem	Datidsmorfem	Førnutidsmorfem
Læs er	læs	er		
Cykl ede	cykl		ede	
Spist				
Drikker				
Hviler				
Køb				
Sovet				
Skriver				
Regnede				
Danset				
Grædt				
Grinede				
Grynter				
Snorkede				
Hviskede				
Husk				
Glemte				
Tænker				
Talte				
ser				

Hvor mange nutids-morfemer findes der?

Hvor mange datids-morfemer findes der?

Hvor mange før nutids-morfemer findes der?

Lektion 46

Uregelmæssige udsagnsord

Du har i sidste lektion fundet frem til, at der findes to forskellige datidsmorfemer, -ede og -te. De fleste udsagnsord får tilføjet et af disse morfemer, når de bøjes i datid. Men – der er nogle udsagnsord, der er det, man kalder uregelmæssige. Det vil sige, at de ikke opfører sig, som de fleste udsagnsord når de bøjes. For disse udsagnsord gælder det, at man må lære formerne udenad. Her er nogle eksempler:

Navnemåde	Nutid	Datid	Før nutid
Drikke	Drikker	Drak	Drukket
Springe	Springer	Sprang	Sprunget
Løbe	Løber	Løb	Løbet
Gå	Går	Gik	Gået
Blive	Bliver	Blev	Blevet
Binde	Binder	Bandt	Bundet
Stå	Står	Stod	Stået
Få	Får	Fik	Fået

Der kan altså føjes 'ingen endelse' til listen over antallet af datidsmorfemer i den tidligere opgave. De fleste uregelmæssige udsagnsord ændrer vokal i datid og tilføjer ingen endelse. Fx *fik, løb, var*.

Lektion 47

Uregelmæssige udsagnsord

Her er flere uregelmæssige udsagnsord. Det vil sige, at de ikke opfører sig som de fleste udsagnsord, når de bøjes. For disse udsagnsord gælder det, at man må lære formerne udenad.

Græde	Græder	Græd	Grædt
Ligge	Ligger	Lå	Ligget
Lægge	Lægger	Lagde	Lagt
Flyve	Flyver	Fløj	Fløjet
Bide	Bider	Bed	Bidt
Fryse	Fryser	Frøs	Frosset
Gøre	Gør	Gjorde	Gjort
Være	Er	Var	Været

Lektion 48

Datid

Herunder er en historie om en dreng og computerspil. Historien foregår i datid, men alle udsagnsordene optræder i navnemåde. Du skal indsætte datidsformen af det udsagnsord, der står i parentes. Slet herefter parentesen. Du kan bruge CD-ORD, mens du skriver. Når du er færdig, skal du lytte historien igennem med oplæsningen i CD-ORD. Har du fået de rigtige endelser på?

Computerspillet

Hovedtelefonerne (trykke) ubehageligt mod ørerne, som (være) helt røde. De (være) ømme. Rolf (tage) hovedtelefonerne af og (knibe) øjnene i, mens han (gnide) øjenlågene. Han (gabe) og (presse) sine fingre mod hinanden. Han (rejse) sig op og (gå) ud på badeværelset for at børste tænder. Hans øjne (have) små blodrøde lyn i den hvide iris. Rolf (lægge) sig i sengen igen og (trække) dynen langt op over hovedet. Counterstrike (være) et gammelt spil, men det (være) en tradition som (starte) mens han (gå) på efterskole. Rolfs øjne (glide) i, og han (vende) sig om på siden. Øjnene (dunke) stadig som om de (ville) fortælle ham noget. Selvom han ikke (spille) computer mere, (kunne) han stadig se og fornemme stemningen fra Counterstrike. Rolf (begynde) at drømme.

Historien fortsættes i Lyt & Ret.

Lyt & Ret

Du skal fortsætte historien om Rolf ved at skrive om hans drøm. Du skal skrive drømmen i nutid. Brug CD-ORD mens du skriver, og lyt og ret det du skriver undervejs, eller når du er færdig med at skrive. Husk anbefalingen om 120 ord/minuttet ved lyttekorrektur.